

PËRMBAJTJE

Fjala jonë

A ndryshon etika mjekësore?

Remzi Izairi

Punim Burimor Shkencor

Ecuria e meningjitit bakterial tek fëmijët sipas shkaktarit patogjen dhe terapisë initiale antimikrobike

Sadie Namani, Remzie Koci, Kreshnike Dedushi

Angina – faringiti streptokoksik

Mair Iseini

Prevalenca e faktorëve nutricional të riskut për hipertensionin arterial në qytetin e Durrësit

Daniela Haxhihyseni, Nestor Thereska, Mihal Tase, Arben Haxhihyseni, Gentiana Çela

Efikasiteti klinik dhe funksional i imunoterapisë specifike në pacientë me alergji respiratore

Dukagjin Zogaj, Bajram Abdullahu, Hysni Daka, Mehmet Hoxha, Drita Kutllovci-Zogaj

Efikasiteti i inhibitorëve të pompës protonike në trajtimin e simptomave në sëmundjen e refluksit eroziv

Zaim Gashi, Drita Berisha, Sadik Zekaj, Aida Polloshka, Fitore Komoni, Bahri Gashi,

Luljeta Sadriu

Homocisteina faktor i ri i pavarur i rrezikut nga ateroskleroza te pacientët me sëmundje të arterieve koronare

Lutfi Zylbeari, Elita Zylbeari, Gazmend Zylbeari, Zamira Bexheti

Поврзаност на физичката, менталната и друштвената активност како фактори на ризик за доцна депресија

Роза Крстеска, Весна Пејоска Геразова

Детекција и застапеност на растројството во активността и вниманието (РАВ) по одредени специфики кај ученици од 6 до 12 години од Штип

Лидија Сушевска

Клиничка и епидемиолошка студија на Паркинсонизмот во Скопје

Арбен Таравари, Игор Петров, Вера Петрова, Мерита Исмаили-Марку,

Александар Христовски, Тања Чепреганова-Чанговска, Маир Исеини

Lidokaina intraoperatore reduktion nevojën për fentanyl, sevofluran dhe gjithashtu reduktion nevojën për morfinë pas operacionit

Haxhire Gani, Ilir Ohri, Majlinda Naco, Rudi Domi, Vjollca Beqiri

Efekti analgjezik i Neostigminës intratekal në Kirurgjinë e anësive të poshtme

Mustafa Bajraktari, Mihal Kerçi, Selim Horeshka, Tefik Zhurda

Shpeshtësia dhe veçoritë e sëmundjes ulçeroze në fëmijë deri në pubertet në Shqipëri

Agim Koçillari, Hysen Heta, Hektor Sula, Enver Roshi

Трункални мозочни удари и ТИА со симптоматологија на мозочно стебло

Бојана Груневска, Анита Арсовска, Слободанка Саздова-Бурнеска,

Габриела Кузмановска, Розалинда Исјановска

Одредени епидемиолошки карактеристики кај заболени од шизофренија со суицидни обиди

Виктор Исјановски, Игор Исјановски

Застапеност на студентите – пушачи на Високата медицинска школа во Битола
Тања Јовановска, Викторија Продановска-Стојчевска, Ленче Мирчевска,
Рада Ацковска

Употреба на додатоци на исхрана кои содржат витамини и минерали меѓу група универзитетски студенти од неколку факултети во Скопје
Розета Милева, Иван Настев

Влианието на метеоролошките фактори врз појава на цереброваскуларниот инсулт
Анте Поповски, Живко Алексоски, Анита Арсовска

Коми кај пациенти со интрацеребрална хеморагија
Живко Алексоски, Анита Арсовска, Анте Поповски

Статус епилептикус-дефиниција, етиологија, дијагноза и третман
Анита Арсовска, Живко Алексоски, Анте Поповски, Бојана Груневска,
Розалинда Исјановска

Metoplastika histeroskopike dhe infertiliteti
Arben Naxhihyseni, Daniela Naxhihyseni, Nikita Manoku, Gentiana Qirjako

Бупренорфин – алтернативен третман кај опоидни корисници
Александра Бабуловска, Сузана Петровска, Фана Личоска-Јосифовиќ, Ирена Јуруков

Микроалбуминурија кај хероински корисници
Фана Личоска-Јосифовиќ, Сузана Петровска, Александра Бабуловска,
Јуруков Ирена, Личоски Никола

Glaukoma neovaskulare, korrelacioni në mes të këndit iridokorneal, TIO, PNO dhe vizusit
Halil Ajvazi, Pajtim Lutaj, Ilhami Goranci

Улогата на холестерол естер трансфер протеинот (СЕТР) и лецитин холестерол ацилтрансферазата (LCAT) во липидниот метаболизам
Катерина Тошеска, Даница Лабудовиќ, Бранко Јагликовски, Соња Алабаковска

Punim Profesional

Tretmani i çrregullimeve akute psikotike në Repartin Psikiatrik të Spitalit Klinik në Tetovë
Musli Ferati

Некои ризик фактори – фактори на домаќинот во развој на Basal cell carcinoma на очниот капак
Игор Исјановски, Дејан Ставриќ, Виктор Исјановски

Benefitet e trajtimit të vaginozave bakteriale në parandalimin e lindjes parakohe
Afërdita Manaj, Edlira Bylykbashi, Ilir Bylykbashi, Aida Zhaka

Преттрансфузиски испитувања кај пациенти кои се припремаат за елективни хируршки, ортопедски и гинеколошки интервенции
Татјана Тимова

Биолошки и клинички карактеристики на 99m-TcMDP (Метилен дифосфонат) и 99m-TcOSTEOCIS (Натриум оксидронат) преку компаративните следења
Славица Михајлова, Мимоза Секуловска, Снежана Михајловска,
Љубен Ристески, Никола Костурски

Incidenca e embolisë grasoze në pacientët me fraktura të kombinuara: përdorimi i kombinuar i antikoagulantëve dhe metil-prednizolonit si një faktor parandalues
Elida Hysa

Anomalitë refraktare (miopi, hipermetropi, astigmatizëm) te fëmijët e moshës shkollore në regjionin e Tetovës për periudhën 2008-2009 - studim retrospektiv
Fatmir Xhaferi, Argjent Imeri

Ndikimi i ексипентëve në депërтимin dhe çлirimin e барит nga formulimet topike пërmes лëkurës
Brunilda Basha, Suela Këlliçi, Ledjan Malaj, Elton Myftari, Ermira Vasili

Përshkrimi dhe përdorimi i barnave betablokues dhe kalçiblokues me veprime në vaza në Shërbimin Shëndetësor Parësor në Shqipëri, 2004-2007
Laerta Kakariqi, Leonard Deda, Gëzim Boçari, Edi Grabocka

ЗАСТАПЕНОСТ НА СТУДЕНТИТЕ-ПУШАЧИ НА ВИСОКАТА МЕДИЦИНСКА ШКОЛА ВО БИТОЛА

Тања Јовановска¹, Викторија Продановска-Стојчевска¹, Ленче Мирчевска¹, Рада Ацковска¹

¹Висока Медицинска Школа, Битола

Тања Јовановска, лекар, магистер
 Ул.Булевар 1 мај бр.96
 Тел. 076 432520

email tanjajovanovska42@yahoo.com

РЕЗИМЕ: *Вовед:* Пушењето се смета за водечка причина за смрт, која може да се избегне, а се чини парадоксално дека и покрај големиот број на информации за штетните ефекти на пушењето добиени во текот на студирањето на медицинските школи, употребата на тутун продолжува да биде заедничка за студентите на овие школи. **Цел:** да се одреди процентуалната застапеност на употребата на тутун кај студентите на Високата медицинска школа во Битола. **Материјал и методи:** Истражувањето се реализира преку епидемиолошка студија – примена на cross sectional студија или студија на пресек во периодот февруар – март 2010 година според стандардизирана методологија на Global Health Professional Survey (GHPS). Студиската популација опфати 100 испитаници од 3 години на Школата, опфатени се студенти од прва, втора и трета година. **Резултати:** Од вкупниот број испитаници во истражувањето - 100 од женски пол се застапени со 73% (73), а машките испитаници со 27% (27). Процентот на пушачи (односно сите оние кои пробале цигара) изнесува 67%, споредени со оние кои воопшто не пробале ниту еден дим, чиј процент изнесува 33%. Најголем процент 27% од студентите почнале да пушат кога имале 16-17 години, 22% кога имале 11-15 години, 13% започнале да пушат на возраст од 18-19 години, а само 3% кога наполниле 24 години. **Заклучок:** Застапеноста на пушењето кај студентите на Високата медицинска школа е значајна, бидејќи од вкупниот број на испитаници, како пушачи, односно оние кои во последните 30 дена пушеле минимум 1-2 дена, се регистрирани 67%.

Клучни зборови: Пушење, студенти - здравствени работници, Битола

Medicus 2010, Vol. XIV (2):

ВОВЕД

Во светот пушењето се смета за водечка причина за смрт, која може да се избегне (1,2), посебно смрт како резултат на канцер, белодробни заболувања и кардиоваскуларни заболувања, како и ризик фактор за други болести (3). Светска Здравствена Организација (СЗО) оценува дека бројката на пушачи изнесува 1/3 од адултната популација, а тоа е 1,2 милијарди луѓе (1).

Според СЗО вкупниот годишен број на смртни случаи поврзани со пушење изнесува 5 милиони. Тековната тенденција за експанзија на пушачка епидемија се одржува, во 2030 овој број ќе порасте до 10 милиони, а 70% од леталните завршетоци ќе се јават во землите во развој (1, 4).

Во ерата на превенција и промоција на здравјето навиките поврзани со здравјето на здравствените професионалци заслужуваат значително внимание. Докторите и останатиот здравствен персонал, служат како модел на однесување за пациентите и за цела популација и играат советодавна улога во превенција на пушење и престанок и ја сочинуваат примарната целна група на кампањарта против пушење, препорачана од СЗО (2).

Се чини парадоксално дека и покрај големиот број на информации за штетните ефекти на пушењето добиени во текот на студирањето на медицинските школи, употребата на тутун продолжува да биде заедничка за студентите на овие школи (5).

Извештаите од литература, каде студиите за преваленцата на пушењето помеѓу студентите на медицина публицирани во последните 30 години, кои беа анализирани, покажаа сигнификантна разлика помеѓу поедини држави. Во САД преваленцата е 3%, а во Јапонија 58%. Студиите спроведени во Бразил откриваат тенденција на намалување во преваленцата на пушење помеѓу студентите (6).

Иако употребата на цигари помеѓу студентите на медицинските школи се намалува во последните 50 години, сепак тоа продолжува да биде загрижувачка болест, а здравствените работници ќе ја играат главната улога во заедницата во иднина. Пушачите се незадоволни ако се убедувани да прекинат со пушење од советодавач кој и самиот е пушач (7).

Пушењето помеѓу сестрите е бариера за успехот на третманот кај пациентите за зависноста од цигари. Преваленцата помеѓу сестрите се проценува дека е 18%, што е повисока од преваленцата кај лекарите и стоматолозите (8, 9).

Студентите од различни медицински дисциплини кои според својата професионална определба спаѓаат во здравствени професионалци треба да служат како модел на здравственото однесување во јавноста. Здравствените професионалци претставуваат вистинско лице на инфраструктурата на јавното здравство во многу земји. Пушењето и здравјето се тесно поврзани и оттаму тоа е мошне важно прашање за студентите на медицинските дисциплини како идни здравствени работници.

ЦЕЛИ НА ТРУДОТ

1. Да се утврди застапеноста на пушењето кај студентите на Високата медицинска школа во Битола
2. Да се утврди дистрибуцијата на испитаниците според полот, возраст и година на студии.
3. Да се утврди дистрибуцијата на пушачи и непушачи според пол и возраст.

МАТЕРИЈАЛ И МЕТОДИ

Истражувањето се реализира преку епидемиолошка студија – примена на cross sectional студија или студија на пресек во периодот февруар – март 2010 година. Истражувањето опфати собирање, анализа и оценка на податоци и е спроведено според стандардизирана методологија на Global Health Professional Survey (GHPS) поставена од WHO, Center for Diseases Control (CDC)-USA, и Canadian Public Health Association (CPHA), 2007.

Основен инструмент е анкетен прашалник Core Questionnaire 2007 на **Global Health Professional Survey (GHPS)**, кој се состои од 11 прашања.

Прашањата се однесуваат на преваленца на пушење или употреба на други тутунски производи (број на оние кои пробале да пушат, број на пушачи, возраста кога почнале со пушењето).

Популацијата што се истражуваше (целна или таргет популација) се студентите на Високата медицинска школа во Битола. Студиската популација опфати 100 испитаници од 3 години на Школата, опфатени се студенти од прва, втора и трета година.

РЕЗУЛТАТИ

Од вкупниот број испитаници во истражувањето - 100, сите 100 се студенти на Високата медицинска школа во Битола при Универзитетот “Св. Климент Охридски” Битола.

Табела 1.

Дистрибуција на испитаниците според демографските карактеристики

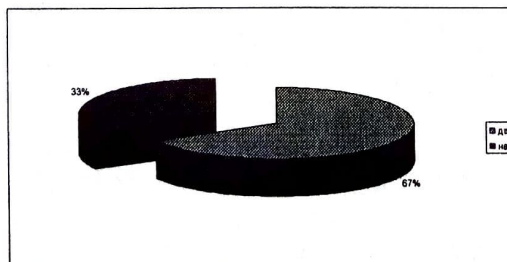
Студенти	Пол		Возраст			Година на студии		
	м	ж	18-24	25-29	30+	Прва	Втора	Трета
Проценти	27%	73%	96%	2%	2%	41%	22%	37%

Во примерокот опфатен со истражувањето испитаници од женски пол се застапени со 73% (73), а машките испитаници со 27% (27).

Стандардизиранiot прашалник GHPS користен во истражувањето ги дели испитаниците во 4 возрастни групи (<18 години, 18-24 години, 25-29 години и >29 години). Бидејќи нашиот примерок опфаќа само студенти на ВМШ Битола, опфатени се само три возрастни групи: 18-24 години, 25-29 години и над 30 години (за вонредни студенти), затоа што тоа е вообичаена возраст на популацијата која студира. Процентуалната застапеност на испитаниците по возраст изнесува: Од 18-24 год се застапени со 96%, од 25-29 год со 2% и над 30 години со 2%. Што се однесува до годината на која се во моментот испитаниците, резултатите се следни: 41% се прва година, 22% се втора година и 37% се трета година.

Графикон 1.

Процентуална застапеност на студентите пушачи и непушачи на Високата Медицинска Школа Битола

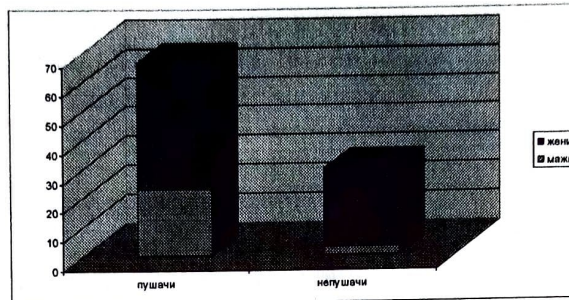

Според добиените резултати процентот на пушачи (односно сите оние кои пробале цигара) изнесува 67%, споредени со оние кои воопшто не пробале ниту еден дим, чиј процент изнесува 33%.

Од оние кои пушеле во изминатиот месец најголем процент (36%) тоа го правеле сите 30 денови во месецот, а најмал процент 2%, тоа го правеле 1-2 дена во месецот.

Графикон 2.

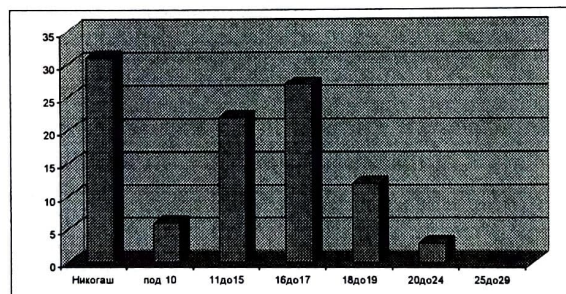
Дистрибуција на пушачи и непушачи според пол

Од дадениот графикон се гледа дека од вкупниот број пушачи 67%, 44% се припадници на женскиот пол, а 23% се од машки пол. Овие резултати произлегуваат од поголемата процентуална застапеност на женската популација, што секако оди во прилог на самиот тип на оваа образовна институција.

Графикон 3.

Испитаници- пушачи според возраст на која почнале да пушат во %

Од графиконот се забележува дека најголем процент од студентите почнале да пушат кога имале 16-17 години (27%), 22% кога имале 11-15 години, 13% започнале да пушат на возраст од 18-19 години, а само 3% кога наполниле 24 години.

Од испитаниците пушачи во објектите на факултетот пушеле 15%, а што се однесува до конзумирањето на друг вид на тутун (тутун за цваќање, шмркање, пура или луле), позитивно се изјасниле само 8%, а останатите одговориле со не и никокаш не сум пробал.

ДИСКУСИЈА

Здравствените работници и оние кои се подготвуваат да станат тоа, кои продолжуваат да пушат, праќаат неразбирлива и лоша порака на пациентите и јавноста, особено на сите оние на кои им советуваат да престанат со пушењето.

Особено важни се резултатите кои се добиени во оваа студија, кои ја отеликуваат состојбата со пушењето кај идните на здравствената професионална активност, сегашните студенти на Високата медицинска школа.

Студијата укажува дека процентот на пушачи меѓу студентите е загрижувачки голем- 67%. Поразителен е фактот дека започнувањето со пушење е во периодот кога и се експериментира со

негативните трендови, во случајот 16-17 год (27%), значителен процент во уште порана возраст 11-15 год. (13%), а само многу мал % во повозрасна група.

Процентуалната застапеноста на пушење вклучувајќи ги и оние кои пробале макар и неколку пати изнесува 67%.

Состојбата во некои европски земји не се разликува многу од онаа кај нас. Според студија спроведена во Турција пушат 39% од студентите по медицина (11), а во Шпанија според податоците на Медицинскиот факултет од Универзитетот во Сарагоса 31% од испитуваните студенти. Кај шпанските студенти преваленцата на пушачи се зголемува од 20% кај студентите во прва година до 31% кај студентите на трета година медицина, што го потврдува фактот дека влијанието на медицинската едукација за пушењето како закана по здравјето е ограничено (10).

10 земји од светот имаат правено потполно идентично истражување кај студентите од факултетите на медицинските гранки, при што го употребуваа GHPS прашалникот, употребен и во оваа студија.

Во 10-те земји – Албанија, Аргентина, Бангладеш, Хрватска, Египет, БиХ, Индија, Филипини, Србија и Уганда, процентот на пушачи помеѓу студентите на факултетите на медицински науки се движи во еден широк ранг. Најниски вредности за преваленцата на пушење била регистрирана во Уганда со 2,8%, а највисоки во Албанија и Србија, преку 40%.

ЗАКЛУЧОК

Застапеноста на пушењето кај студентите на Високата медицинска школа е значајна, бидејќи од вкупниот број на испитаници, како пушачи, односно оние кои во последните 30 дена пушеле минимум 1-2 дена, се регистрирани 67%.

Сето ова оди во прилог на тоа дека влијанието на наставата и едукативните програми е недоволно. Јавно здравствената заедница, особено академската средина, пред се би требала да ги насочи своите промотивни напори кон оваа група студенти, бидејќи ваквото однесување не само што го оштетува нивното здравје туку и ја намалува нивната способност да проследат ефикасна анти пушачка кампања на пациентите и пошироко.

РЕФЕРЕНЦИ

1. World Health Organization. Tobacco Free Initiative. Geneva: WHO; c 2008.
2. World Health Organization. The role of health professionals in tobacco control. Geneva: WHO; 2005.
3. Villanova CA. Tabagismo como factor de risco. In: Silva LC, editor. *Conduitas em Pneumologia*. Rio de Janeiro: Revinter; 2001.
4. International Consultation on Tobacco and Youth. *International Consultation on Tobacco and Youth: What the world works? 28-30 September 2000 Singapore: final conference report*. Geneva: WHO; 2000.
5. Smith DR, Leggat PA. An international review of tobacco smoking among medical students. *J Postgrad Med*. 2007; 53(1):55-62.
6. Menezes AM, Hallal PC, Silva F, Souza M, Paiva L et al. Smoking among medical students: temporal trends and related variables. *J Bras Pneumol*. 2004; 30(3): 223-8.
7. Guazzelli AC, Terra Filho M, Fiss E. Smoking among physicians in a specific region of the greater metropolitan area Sao Paulo. *J Bras Pneumol*. 2005; (31) 6: 516-22.
8. World Health Organization. Tobacco country profiles. 2 nd ed. *Proceedings of the 12th World Conference on Tobacco or Health; 2003 Aug 3-9; Helsinki, Finland: WHO; 2003*.
9. Smith DR, Leggat PA. An international review of tobacco smoking in the medical profession: 1974-2004. *BMC Public Health*. 2007; 7:115.
10. Nerin I, Guillen D, Mas A, Crucelaegui A. Evaluation of the influence of medical education in the smoking attitudes of future doctors. *Arch Broncopneumol* 2004; 40:341-347.
11. Oya I, Gul E, Emel C. Knowledge and attitudes about smoking among students in a Medical Faculty. *Turkish Respiratory Journal* 2004; 2: 086-091.

